

अन्नोच्या जादूच्या बिया

‘अन्नोच्या जादूच्या बिया’ हे एक वैशिष्ट्यपूर्ण पुस्तक आहे. गणिताच्या जादूवर आधारलेली ही एक खिळवून ठेवणारी गोष्ट आहे. सुप्रसिद्ध जपानी लेखक मित्सुमासा अन्नो (जन्म 1926) यांनी ती लिहिली आहे. त्यांच्या असामान्य पुस्तकांसाठी त्यांना 1984 साली मोठ्या प्रतिष्ठेचा ‘हॅन्स ख्रिश्चन अँडरसन’ पुरस्कार देण्यात आला.

गुंतागुंतीचे गणित त्यांच्या कथेचाच एक भाग बनते. कधी कधी तर, गणितामुळे गोष्ट पुढे सरकते आहे, की गोष्टीमुळे गणिताची प्रगती होत आहे, हेच समजत नाही.

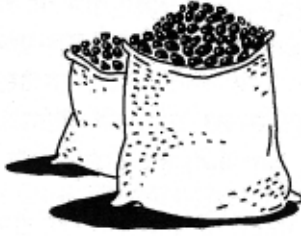
जॅक हा एक आळशी उनाड मुलगा आहे. एके दिवशी त्याला एक हुशार म्हातारा भेटतो. तो म्हातारा जॅकला दोन जादूच्या सोनेरी बिया देतो आणि तिथूनच या जादूची सुरुवात होते. जॅक त्यातली एक बी खातो आणि आश्चर्य म्हणजे त्या जादूने त्याला संबंध वर्षभर भूकच लागत नाही. म्हाताऱ्या जादूगाराने सांगितल्याप्रमाणे तो दुसरी बी जमिनीत पुरतो आणि त्या झाडाला दोन बिया येतात. एक बी खाल्ली की जॅकचे पोट वर्षभर भरते आणि दुसरी बी तो जमिनीत पुरतो. प्रत्येक झाडाला दरवर्षी दोन बिया येतात. म्हणून दरवर्षी जॅक एक बी खातो आणि एक बी जमिनीत लावतो.

अनेक वर्षे अशीच निघून जातात. पण एका वर्षी जॅक दुसरीकडे अन्न शोधायचे ठरवतो आणि दोन्ही बिया जमिनीत लावतो. पुढल्या वर्षी त्याला चार बिया मिळतात. मग तो एक बी खातो आणि तीन बिया जमिनीत लावतो. पुढच्या वर्षी त्याला सहा बिया मिळतात. त्यातली एक तो खातो आणि पाच बिया पुरतो. अशा तऱ्हेने त्याचा बियांचा साठा वाढतो आणि तो श्रीमंत होतो.

कालांतराने जॅकचे लग्न होते आणि त्यांना एक मूल होते. तो आपल्या कुटुंबाच्या पोषणाची जबाबदारी तर घेतोच; आणि त्याच्या संपत्तीत खूप वाढ होऊन तो चांगला श्रीमंत होतो. त्यानंतर एकदा महापूर येतो आणि सर्व काही नष्ट होण्याचा धोका निर्माण होतो.

या नैसर्गिक आपत्तीत जॅकची सर्व संपत्ती नष्ट होते. महापुरात सर्व काही वाहून जाते. एका झाडाच्या फांदीला बांधून ठेवलेल्या थोड्याशाच जादूच्या बिया तेवढ्या शिल्लक राहतात. जॅक, त्याची बायको आणि मूल, त्यांना वाचवल्याबद्दल देवाचे आभार मानतात आणि सर्व काही परत सुरू करतात.

ही केवळ करमणूक करणारी गणिताची गोष्ट नाही, तर तिचे अनेक स्तर आहेत. यात एक खोल संदेश दडलेला आहे. खुशालचेंडू जॅक आपला आळस झटकून कामाला कसा लागतो ते आपल्या चित्रावरून समजते. जॅक हुशार कसा बनला (किंवा हिशेब करायला कसा शिकला) हे विचारी वाचकाच्या लक्षात येईल. आणि शेवटी, शहाणा झालेला जॅक न डगमगता सर्व काही पहिल्यापासून सुरू करण्याइतका धीट होतो. कोणत्याही वयाच्या वाचकासाठी ही एक दिलासा देणारी गोष्ट आहे. वास्तवातील अनेक गोष्टींचे यात प्रतिबिंब आहे. प्रतिकूल परिस्थिती आणि गरिबीनंतर श्रीमंती येते. नशीब बदलले की मोठे यश मिळते. पण शेवटी नैसर्गिक आपत्ती येऊन सर्व काही नष्ट होऊ शकते, यावरून नम्रतेचे महत्त्व आपल्या लक्षात येते.

पृष्ठ 29 वरील सांकेतिक भाषेतील गणितांची उत्तरे

1. S=1, O=7, I=3, L=4, B=6, Y=2.
2. S=3, L=0, Y=6, R=5, I=9, G=1.
3. C=1, R=4, A=9, B=5, S=0.
4. M=4, E=6, A=2, L=1, S=5.
5. T=9, E=0, P=1, I=5, L=7.
6. P=8, E=1, N=3, R=6.
7. D=8, O=4, G=9, F=1, A=0, N=2, S=7.
8. H=9, O=3, T=2.
9. L=6, U=7, S=1, H=9, E=0, R=5.
10. S=5, P=9, I=4, T=6.
11. T=2, A=5, P=8, E=6.
12. S=9, E=5, N=6, D=7, M=1, O=0, R=8, Y=2.
13. W=0, I=6, N=2, L=5, A=7, S=8, T=9.
14. A=4, H=6, O=2, G=5, T=1, I=0, E=7.
15. O=6, N=9, E=3, R=8, Z=1.
16. T=7, H=5, I=3, S=0, V=1, E=9, R=4, Y=2, A=5.
17. C=9, R=6, O=2, S=3, A=5, D=1, N=8, G=7, E=4.
18. M=1, E=3, T=7, R=4, L=6, I=9, G=5, A=7, S=2, C=8.
19. J=8, U=4, N=3, E=2, L=7, Y=5, A=1, P=6, R=9, I=0.
20. तुम्हीच शोधा!